HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a opta)

26 septembrie 2024*

„Trimitere preliminară – Achiziții publice – Directiva 2004/18/CE – Articolul 47 alineatul (3) – Articolul 48 alineatul (4) – Excluderea unui ofertant de la procedura de atribuire – Excluderea posibilității de a reduce componența inițială a grupului temporar de întreprinderi care a prezentat o ofertă – Incompatibilitate – Perioada de valabilitate a unei oferte – Lipsa caducității ofertei care a expirat – Obligație pretoriană de a retrage această ofertă în mod expres – Pierderea garanției provizorii care însoțește oferta menționată – Aplicare automată a acestei măsuri – Articolul 2 – Principii referitoare la atribuirea contractelor de achiziții publice – Principiul proporționalității – Principiul egalității de tratament – Obligația de transparență – Încălcare”

În cauzele conexate C-403/23 și C-404/23,

având ca obiect două cereri de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Consiglio di Stato (Consiliul de Stat, Italia), prin deciziile din 16 iunie 2023, primite de Curte la 30 iunie și la 3 iulie 2023, în procedura

Luxone Srl, în nume propriu și în calitate de mandatară a grupului temporar de întreprinderi în curs de constituire împreună cu Iren Smart Solutions SpA (C-403/23),

Sofein SpA, fostă Gi One SpA (C-404/23)

împotriva

Consip SpA,

cu participarea:

Elba Compagnia di Assicurazioni e Riassicurazioni SpA,

Sofein SpA, fostă Gi One SpA (C-403/23),

Iren Smart Solutions SpA,

Consorzio Stabile Energie Locali Scarl,

City Green Light Srl,

Enel Sole Srl,

* Limba de procedură: italiana.

Luxone Srl (C-404/23),

CURTEA (Camera a opta),

compusă din domnul N. Piçarra, președinte de cameră, domnii N. Jääskinen și M. Gavalec (raportor), judecători,

avocat general: domnul P. Pikamäe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Luxone Srl, în nume propriu și în calitate de mandatară a grupului temporar de întreprinderi în curs de constituire împreună cu Iren Smart Solutions SpA, precum și pentru Sofein SpA, de P. Leozappa, avvocato;

– pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de A. De Curtis, L. Fiandaca și D. G. Pintus, avvocati dello Stato;

– pentru Comisia Europeană, de G. Gattinara și G. Wils, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea Directivei 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO 2004, L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 116), a articolului 6 TUE, a articolelor 49, 50, 54 și 56 TFUE, a articolelor 16, 49, 50 și 52 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), precum și a articolului 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnat la Strasbourg la 22 noiembrie 1984.

2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul a două litigii între Luxone Srl, acționând în nume propriu și în calitate de mandatară a grupului temporar de întreprinderi în curs de constituire împreună cu Iren Smart Solutions SpA, în cauza C-403/23, respectiv Sofein SpA, fostă Gi One SpA, în cauza C-404/23, pe de o parte, și aceeași autoritate contractantă, Consip SpA, pe de altă parte, în legătură cu deciziile prin care aceasta din urmă, pe de o parte, a exclus grupul temporar de întreprinderi din care făceau parte Luxone și Sofein de la o procedură de achiziții publice și, pe de altă parte, a executat garanția provizorie pe care membrii acestui grup o constituiseră în vederea participării lor la respectiva procedură.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2004/18

3 Considerentele (2) și (32) ale Directivei 2004/18 aveau următorul cuprins:

„(2) Atribuirea contractelor încheiate în statele membre în numele statului, al colectivităților teritoriale și al altor organisme de drept public trebuie să respecte principiile prevăzute de tratat, în special principiul liberei circulații a mărfurilor, principiul libertății de stabilire și principiul libertății de a presta servicii, precum și principiile care decurg din acestea, precum egalitatea de tratament, nediscriminarea, recunoașterea reciprocă, proporționalitatea și transparența. Cu toate acestea, în ceea ce privește contractele de achiziții publice care depășesc o anumită valoare, se recomandă elaborarea unor dispoziții de coordonare comunitară a procedurilor interne de atribuire a contractelor fondate pe aceste principii, pentru a le putea garanta efectele și pentru a asigura un mediu concurențial în ceea ce privește achizițiile publice. Prin urmare, aceste dispoziții de coordonare trebuie interpretate în conformitate cu normele și principiile menționate anterior și în conformitate cu celelalte norme prevăzute de tratat.

[…]

(32) Pentru a încuraja participarea întreprinderilor mici și mijlocii [IMM] la contractele de achiziții publice, trebuie prevăzute dispoziții privind subcontractarea.”

4 Intitulat „Principii de atribuire a contractelor”, articolul 2 din această directivă prevedea:

„Autoritățile contractante tratează operatorii economici în mod egal și fără discriminare și acționează potrivit principiului transparenței.”

5 Intitulat „Operatori economici”, articolul 4 din directiva menționată prevedea la alineatul (2):

„Grupurile de operatori economici pot depune oferte sau se pot prezenta în calitate de candidați. Pentru depunerea unei oferte sau a unei cereri de participare, autoritățile contractante nu pot impune ca grupurile de operatori economici să aibă o anumită formă juridică, dar grupul selectat poate fi constrâns să dobândească o anumită formă juridică în cazul în care i s-a atribuit contractul, în măsura în care această transformare este necesară în scopul bunei executări a contractului.”

6 Intitulat „Situația personală a candidatului sau a ofertantului”, articolul 45 din aceeași directivă prevedea la alineatul (2):

„Poate fi exclus de la participarea la un contract orice operator economic:

[…]

(c) care a făcut obiectul unei hotărâri cu autoritate de lucru judecat, în conformitate cu dispozițiile legale ale țării, privind o faptă care aduce atingere eticii profesionale;

(d) care s-a făcut vinovat de o gravă abatere profesională, dovedită prin orice mijloace pe care autoritățile contractante le pot justifica;

[…]

(g) care s-a făcut grav vinovat de declarații false prin furnizarea informațiilor solicitate în temeiul prezentei secțiuni sau care nu a furnizat respectivele informații.

Statele membre precizează, în temeiul dreptului intern și prin respectarea dreptului comunitar, condițiile de aplicare a prezentului alineat."

7 Intitulat „Capacitate economică și financiară", articolul 47 din Directiva 2004/18 prevedea la alineatele (2) și (3):

„(2) După caz și pentru un contract determinat, un operator economic poate menționa capacitățile altor entități, indiferent de ce caracter legal au relațiile dintre el și respectivele entități. În acest caz, operatorul economic trebuie să dovedească autorității contractante că va dispune de mijloacele necesare, prezentând, de exemplu, angajamentul respectivelor entități în acest sens.

(3) În aceleași condiții, un grup de operatori economici prevăzut la articolul 4 poate menționa capacitățile membrilor grupului sau ale altor entități."

8 Intitulat „Capacități tehnice și profesionale", articolul 48 din această directivă prevedea:

„(1) Capacitățile tehnice și/sau profesionale ale operatorilor economici sunt evaluate și verificate în conformitate cu alineatele (2) și (3).

[…]

(3) După caz și pentru un contract determinat, un operator economic poate menționa capacitățile altor entități, indiferent de ce caracter legal au relațiile dintre el și respectivele entități. În acest caz, operatorul economic trebuie să dovedească autorității contractante că va dispune de mijloacele necesare, prezentând, de exemplu, angajamentul respectivelor entități în acest sens.

(4) În aceleași condiții, un grup de operatori economici prevăzut la articolul 4 poate menționa capacitățile membrilor grupului sau ale altor entități."

9 Intitulată „Informațiile care trebuie incluse în anunțurile de participare la achizițiile publice", anexa VII A la directiva menționată prevedea, la punctele 14 și 21 din secțiunea sa consacrată „Anunțul[ui] de participare la contractele de achiziții publice", că un anunț de participare trebuia să menționeze „[d]upă caz, orice cauțiune și garanții solicitate", precum și, respectiv, „[p]erioada de timp în care ofertantul trebuie să își mențină oferta (proceduri deschise)".

Directiva 2004/17

10 Din articolele 3-9 din Directiva 2004/17/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 de coordonare a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale (JO 2004, L 134, p. 1) rezultă că această

directivă se aplica contractelor de achiziții publice care aveau ca obiect una sau mai multe activități în următoarele domenii: gaze, energie termică și energie electrică. apă, servicii de transport, servicii poștale; explorarea sau extracția de petrol, gaze, cărbune sau alți combustibili solizi.

11 Articolul 11 alineatul (2) din Directiva 2004/17 era formulat în aceiași termeni precum articolul 4 alineatul (2) din Directiva 2004/18, cu excepția expresiei „autoritățile contractante”, care se înlocuiește cu o trimitere la „entitățile contractante”.

Dreptul italian

12 Decreto legislativo n.°163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE (Decretul legislativ nr. 163 privind Codul contractelor de achiziții publice de lucrări, de servicii și de bunuri în temeiul Directivelor 2004/17/CE și 2004/18/CE) din 12 aprilie 2006 (GURI nr. 100 din 2 mai 2006, supliment ordinar nr. 107, denumit în continuare „vechiul cod al contractelor publice”) cuprindea un articol 11, intitulat „Etapele procedurilor de atribuire a contractelor”, care prevedea la alineatul 6:

„Un ofertant poate depune o singură ofertă. Oferta angajează ofertantul pe durata indicată în anunț sau în invitația de a depune o ofertă și, în cazul în care nu se precizează nicio perioadă, timp de 180 de zile de la expirarea termenului de depunere a ofertei. Entitatea contractantă poate solicita ofertanților amânarea acestui termen.”

13 Intitulat „Grupuri temporare și consorții obișnuite de concurenți”, articolul 37 din vechiul cod al contractelor publice prevedea la alineatele 8-10, 18 și 19:

„8. Persoanele menționate la articolul 34 alineatul 1 literele d) și e) pot depune o ofertă chiar dacă nu sunt încă constituite. În această situație, oferta trebuie să fie semnată de toți operatorii economici care vor constitui grupurile temporare sau consorțiile obișnuite de concurenți, iar aceiași operatori se vor angaja, în cazul atribuirii contractului, să acorde un mandat colectiv special de reprezentare unuia dintre ei, desemnat în ofertă și calificat drept mandatar, care va încheia contractul în numele și pe seama sa, precum și pentru mandanți.

9. […] Fără a aduce atingere dispozițiilor de la alineatele 18 și 19, orice modificare a componenței grupurilor temporare și a consorțiilor obișnuite de concurenți în raport cu cea care rezultă din angajamentul asumat în cursul licitației este interzisă.

10. Nerespectarea interdicțiilor prevăzute la alineatul precedent determină anularea atribuirii sau nulitatea contractului, precum și excluderea concurenților reuniți în grup sau în consorțiu obișnuit de concurenți concomitenți sau ulteriori procedurilor de atribuire a aceluiași contract.

[…]

18. În caz de faliment al mandatarului sau, dacă este vorba despre un executant de lucrări individual, în caz de deces, de interdicție, de incapacitate sau de faliment al acestuia din urmă ori în cazurile prevăzute de legislația antimafia, autoritatea contractantă poate continua contractul de achiziții cu un alt operator economic desemnat «mandatar» potrivit modalităților prevăzute de prezentul cod, cu condiția ca acest alt operator să îndeplinească condițiile de calificare aferente lucrărilor, serviciilor sau bunurilor care rămân de executat; în cazul nerespectării acestor condiții, autoritatea contractantă are posibilitatea de a rezilia contractul de achiziții publice.

19. În caz de faliment al unuia dintre mandanți sau, dacă este vorba despre un executant de lucrări individual, în caz de deces, de interdicție, de incapacitate sau de faliment al acestuia din urmă ori în cazurile prevăzute de legislația antimafia, mandatarul este obligat, dacă nu desemnează un alt operator economic care îndeplinește cerințele de aptitudine prevăzute pentru a-l înlocui pe cel anterior, să asigure executarea contractului fie direct, fie prin intermediul celorlalți mandanți, cu condiția ca aceștia din urmă să îndeplinească condițiile de calificare aferente lucrărilor, serviciilor sau bunurilor care rămân de executat."

14 Intitulat „Condiții generale", articolul 38 din acest cod cuprindea alineatul 1 litera f), care avea următorul cuprins:

„Sunt excluse de la participarea la procedurile de atribuire a concesiunilor și a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii, nu pot fi subcontractanți și nu pot încheia contractele respective persoanele:

[…]

f) care, potrivit aprecierii motivate a autorității contractante, s-au făcut vinovate de gravă neglijență sau de rea-credință în executarea prestațiilor care le-au fost atribuite de autoritatea contractantă care a publicat anunțul de participare sau care s-au făcut vinovate de o gravă abatere profesională, dovedită prin orice mijloace pe care autoritatea contractantă le poate justifica […]"

15 Intitulat „Verificarea respectării condițiilor", articolul 48 din codul menționat prevedea la alineatul 1:

„Autoritățile contractante solicită, înainte de deschiderea plicurilor ofertelor prezentate, unui număr de ofertanți egal cu cel puțin 10 % din ofertele prezentate, rotunjit la numărul imediat superior, aleși prin tragere la sorți publică, să facă dovada, în termen de 10 zile de la data acestei cereri, că îndeplinesc cerințele privind capacitatea economică, financiară și tehnică/organizatorică, prevăzute eventual în anunțul de participare, prin prezentarea documentelor menționate în anunțul de participare sau în scrisoarea de invitație. Autoritățile contractante, cu ocazia controlului, verifică faptul că ofertanții îndeplinesc condițiile de calificare pentru executarea lucrărilor prin intermediul registrului informatizat menționat la articolul 7 alineatul 10 sau prin intermediul site-ului internet al Ministerului Infrastructurii și Transporturilor; pentru contractele încredințate unor executanți de lucrări generali, pentru furnizorii și prestatorii de servicii, verificarea respectării cerinței menționate la articolul 42 alineatul 1 litera a) din prezentul cod se efectuează prin intermediul bazei de date naționale privind achizițiile publice menționate la articolul 6 bis din prezentul cod. În cazul în care dovada respectivă nu este furnizată sau nu confirmă declarațiile din cererea de participare sau din ofertă, autoritățile contractante exclud concurentul de la procedura de cerere de ofertă, execută garanția provizorie aferentă acesteia și semnalează acest fapt autorității pentru măsurile menționate la articolul 6 alineatul 11. Autoritatea suspendă de asemenea, pentru o perioadă de una până la douăsprezece luni, [dreptul la] participarea la procedurile de atribuire."

16 Potrivit articolului 75 din același cod, intitulat „Garanții care însoțesc oferta":

„1. Oferta este însoțită de o garanție, egală cu 2 % din prețul de bază indicat în anunțul de participare sau în invitație, sub formă de depozit sau de cauțiune, la alegerea ofertantului. […]

[…]

6. Garanția acoperă nesemnarea contractului din culpa ofertantului căruia i s-a atribuit contractul și este eliberată automat la semnarea contractului.

[…]

9. În actul prin care comunică atribuirea contractului ofertanților necâștigători, autoritatea contractantă efectuează în același timp, pentru aceștia din urmă, eliberarea garanției menționate la alineatul 1, fără întârziere și, în orice caz, în termen de cel mult treizeci de zile de la atribuirea contractului, chiar și atunci când garanția este încă valabilă.”

Litigiile principale și întrebările preliminare

17 Printr-un anunț publicat la 21 decembrie 2015, Consip a lansat o cerere de ofertă deschisă în vederea atribuirii unui contract împărțit în 12 loturi și destinat furnizării unui serviciu de iluminat, precum și a unor servicii conexe și opționale.

18 Un grup temporar de întreprinderi în curs de constituire, al cărui partener principal era Luxone (denumită în continuare „GTE Luxone”), a prezentat o ofertă pentru patru dintre aceste 12 loturi. Acest grup cuprindea de asemenea Consorzio Stabile Energie Locali Scarl (denumit în continuare „CSEL”), Iren Servizi e Innovazione SpA (devenită Iren Smart Solutions), Gestione Integrata Srl și Exitone SpA.

19 Prin scrisoarea din 28 septembrie 2018, Gi One, devenită Sofein, a solicitat Consip să ia act de faptul că ea succeda societăților Exitone și Gestione Integrata „în toate drepturile și obligațiile acestora”.

20 Deși Consip și-a rezervat dreptul, la deschiderea procedurii de control al anomaliilor ofertelor, să aprecieze dacă Exitone îndeplinea fără întrerupere condițiile de ordin general prevăzute la articolul 38 din vechiul cod al contractelor publice, aceasta nu a inițiat o procedură ulterioară.

21 Procedura de atribuire a contractului în discuție în litigiul principal, care trebuia să se încheie cel târziu la 18 aprilie 2017, a făcut obiectul a opt prelungiri având ca „scop să asigure Consip timpul necesar pentru finalizarea procedurii”. Fiecare dintre aceste prelungiri a determinat necesitatea, pe de o parte, de a confirma ofertele între timp expirate și, pe de altă parte, de a prelungi garanțiile provizorii care însoțeau aceste oferte.

22 În urma formulării, la 2 martie 2020, a celei de a șaptea cereri de confirmare a acestor oferte, membrele GTE Luxone au informat Consip, printr-o scrisoare din 30 martie 2020, că Luxone și Iren Smart Solutions confirmau ofertele pe care le depuseseră anterior, spre deosebire de Sofein și de CSEL. În esență, acestea din urmă indicau că, ținând seama de durata operațiunilor pregătitoare atribuirii contractului în discuție în litigiile principale, ofertele formulate în cursul anului 2016 „nu [ar mai fi] în prezent viabile din punct de vedere comercial și nici din punctul de vedere al unei gestiuni sănătoase și prudente a întreprinderilor”.

23 Printr-o scrisoare din 9 iunie 2020, Consip a solicitat pentru a opta oară tuturor membrilor GTE Luxone confirmarea ofertei care expirase, precum și prelungirea până la 30 noiembrie 2020 a valabilității garanției provizorii aferente acesteia.

24 Printr-o scrisoare din 18 iunie 2020, la care Consip nu a răspuns, Luxone și Iren Smart Solutions și-au reiterat ofertele, amintind totodată că, la rândul lor, Sofein și CSEL nu doreau să le confirme pe ale lor.

25 Printr-o scrisoare din 30 septembrie 2020, Consip a inițiat o procedură pentru a verifica dacă era respectată condiția prevăzută la articolul 38 alineatul 1 litera f) din vechiul cod al contractelor publice și pentru a evalua legalitatea retragerii societăților Sofein și CSEL. Consip considera astfel că, în lipsa confirmării ofertelor lor, aceste două societăți s-ar fi „retras" ilegal din GTE Luxone.

26 Printr-o decizie din 11 noiembrie 2020 (denumită în continuare „decizia de excludere din 11 noiembrie 2020"), Consip a exclus GTE Luxone de la procedura de atribuire a contractului în discuție în litigiile principale.

27 În primul rând, Consip arăta că articolul 11 alineatul (6) din vechiul cod al contractelor publice conferea singurului ofertant, și anume, în speță, GTE Luxone în ansamblul său, dreptul de a renunța la ofertă după trecerea unui anumit termen. În consecință, respectivul drept nu putea fi exercitat numai de o parte dintre membrii acestui grup.

28 În al doilea rând, Consip reproșa, mai precis, societății Sofein că s-a retras din grupul menționat pentru a eluda articolul 38 alineatul 1 din acest cod. Astfel, în temeiul acestei dispoziții, Sofein ar fi trebuit să fie exclusă din procedura de atribuire a contractului în discuție în litigiile principale, ca urmare a comportamentelor celor două societăți cărora le succedase, care erau de natură să îi afecteze fiabilitatea și pentru care trebuia să răspundă. Consip reproșa de asemenea societății Sofein conduite sancționabile din punct de vedere penal.

29 În al treilea rând, Consip invoca o pretinsă „lipsă a eticii profesionale" a Luxone, fapt dovedit de trimiterea în judecată pentru obstrucționarea procedurilor publice de cerere de ofertă și de hotărârea pronunțată la 14 iulie 2020 de Tribunale di Messina (Tribunalul din Messina, Italia) împotriva președintelui, până la 22 iulie 2019, a societății căreia i-a succedat Luxone.

30 În al patrulea rând, Consip reproșa CSEL că s-a retras din GTE Luxone în esență pentru a disimula faptul că această societate nu îndeplinea condițiile prevăzute și că nu dispunea de mijloacele necesare pentru executarea contractului în discuție în litigiile principale.

31 Printr-o decizie din 12 noiembrie 2020, Consip a dispus executarea garanțiilor provizorii, în cuantum total de 2 950 000 de euro, care fuseseră constituite pentru cele patru loturi pentru care GTE Luxone depusese o ofertă.

32 Ca răspuns la scrisorile Consip din 11 și din 12 noiembrie 2020, CSEL a pretins, printr-o scrisoare din 20 noiembrie 2020, că a îndeplinit toate condițiile prevăzute pentru a participa la procedura în discuție în litigiile principale. Pe de altă parte, lipsa confirmării de către CSEL a ofertei, care nu putea fi calificată drept retragere a GTE Luxone, s-ar înscrie în cadrul unei reorganizări globale a întreprinderii.

33 Printr-o scrisoare din 10 decembrie 2020, Consip a confirmat decizia de excludere din 11 noiembrie 2020.

34 Luxone, acționând în nume propriu și în calitate de mandatară a GTE Luxone, și Sofein au contestat fără succes, prin două acțiuni distincte la Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Tribunalul Administrativ Regional din Lazio, Italia) decizia de excludere din 11 noiembrie 2020 și decizia din 12 noiembrie 2020. De asemenea, acestea au declarat apel împotriva hotărârilor acestui tribunal la Consiglio di Stato (Consiliul de Stat, Italia), care este instanța de trimitere.

35 Această din urmă instanță arată că a dispus suspendarea executării garanțiilor provizorii, având în vedere în special importanța cuantumului lor total.

36 Această instanță consideră oportun, chiar înainte de a examina acțiunile în măsura în care sunt îndreptate împotriva deciziei de excludere din 11 noiembrie 2020, să evalueze compatibilitatea cu dreptul Uniunii a articolului 11 alineatul (6) din vechiul cod al contractelor publice, care este interpretat de instanțele administrative italiene în sensul că lipsa confirmării unei oferte sau doar confirmarea parțială a acesteia, în momentul în care oferta respectivă expiră și își pierde caracterul obligatoriu pentru ofertantul vizat, este asimilată retragerii grupului temporar de întreprinderi care o prezentase.

37 În cazul retragerii anumitor membri ai unui astfel de grup, instanța menționată consideră că articolul 11 alineatul 6, articolul 37 alineatele 8-10, 18 și 19, precum și articolul 38 alineatul 1 litera f) din acest cod impuneau autorității contractante să excludă operatorii reuniți în cadrul acestui grup, ținând seama de interdicția de a modifica componența acestuia. Singurele excepții de la principiul imutabilității unui grup temporar de întreprinderi ar fi fost enunțate la articolul 37 alineatele 18 și 19 din codul menționat.

38 Rațiunea de a fi a normei care figurează la articolul 11 alineatul 6 din vechiul cod al contractelor publice ar fi fost de a asigura menținerea ofertei prezentate pe toată durata previzibilă a procedurii de atribuire a contractului de achiziții publice, iar nu de a limita efectul acesteia în timp. În opinia Consiglio di Stato (Consiliul de Stat), această dispoziție nu însemna că respectiva ofertă devenea caducă de plin drept după expirarea termenului, ci numai că ofertantul în cauză putea să renunțe la aceasta, cu condiția de a se prevala în mod expres de această posibilitate. În plus, principiul imutabilității subiective a unui grup temporar de întreprinderi s-ar fi aplicat chiar și în cazurile în care acest grup nu era încă constituit în mod formal.

39 Pe de altă parte, în speță, excluderea GTE Luxone de la procedura de atribuire a contractului în discuție în litigiile principale ar fi justificată și de atitudinea Sofein, care ar fi încercat, retrăgându-se din acest grup, să evite controlul „fiabilității sale morale” care fusese anunțat. Or, din jurisprudența Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) ar reieși că retragerea unuia dintre membrii unui grup trebuie să fie dictată de necesități organizatorice proprii asocierii temporare de întreprinderi sau consorțiului.

40 Instanța de trimitere apreciază că dispozițiile contestate din vechiul cod al contractelor publice sunt compatibile cu articolul 4 alineatul (2) din Directiva 2004/18, precum și cu articolul 11 alineatul (2) din Directiva 2004/17, care este redactat în mod similar.

41 Luxone și Sofein critică însă jurisprudența Consiglio di Stato (Consiliul de Stat), întrucât îi constrânge, în practică, pe membrii unui grup temporar de întreprinderi să rămână obligați prin oferta lor pentru o perioadă nedeterminată, inclusiv atunci când această ofertă obligatorie a expirat de mai multe ori. O asemenea interpretare ar contraveni principiului libertății de a

desfășura o activitate comercială garantat la articolul 16 din cartă, principiilor proporționalității și concurenței, precum și libertății de stabilire și liberei prestări a serviciilor consacrate la articolele 49, 50, 54 și 56 TFUE.

42 Instanța de trimitere recunoaște că, în special în proceduri care se prelungesc semnificativ în timp, interdicția impusă unui membru al unui astfel de grup de a renunța la oferta prezentată care a expirat din nou, sub sancțiunea excluderii acestui grup în ansamblul său, pare disproporționată pentru a garanta seriozitatea acestei oferte, cel puțin atunci când operatorii economici care au confirmat oferta menționată rămân în măsură să îndeplinească ei înșiși toate condițiile de participare la procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice. Or, conform articolului 2 din Directiva 2004/18 coroborat cu considerentul (2) al acesteia, măsurile adoptate de statele membre nu trebuie să depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv.

43 Pe de altă parte, Luxone și Sofein susțin că nelegalitatea deciziei din 12 noiembrie 2020 de executare a garanțiilor provizorii decurge din cea a deciziei de excludere din 11 noiembrie 2020, precum și din vicii care îi sunt proprii. Astfel, executarea acestor garanții nu ar putea interveni decât în cele două ipoteze prevăzute la articolul 48 alineatul 1 și, respectiv, la articolul 75 alineatul 6 din vechiul cod al contractelor publice, și anume atunci când concurentul care făcea obiectul verificării nu dovedea că îndeplinea „cerințele privind capacitatea economică, financiară și tehnică/organizatorică” și atunci când un contract nu era semnat din „culpa ofertantului câștigător”. Or, litigiile principale nu s-ar încadra în niciuna dintre aceste două ipoteze.

44 În pofida faptului că Corte costituzionale (Curtea Constituțională, Italia) a concluzionat, în hotărârea nr. 198 din 26 iulie 2022, că executarea unei garanții nu avea caracterul unei sancțiuni penale, instanța de trimitere consideră, asemenea Luxone și Sofein, că, din cauza amplorii „sacrificiului patrimonial” care este impus acestei societăți, executarea automată a garanțiilor provizorii ar prezenta în privința societăților menționate caracteristicile unei asemenea sancțiuni.

45 În această privință, articolul 49 alineatul (3) din cartă ar preciza că „pedepsele nu trebuie să fie disproporționate față de infracțiune”. De asemenea, articolul 1 din Protocolul adițional nr. 1 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnat la Paris la 20 martie 1952, și articolul 17 din cartă ar fi fost interpretate în sensul că urmăresc să garanteze respectarea proporționalității dintre comportamentul adoptat și sancțiunea aplicată, interzicând restrângerea fără motiv a dreptului de proprietate și, prin urmare, evitând un „sacrificiu excesiv și disproporționat” în raport cu obiectivul urmărit. Principiul proporționalității ar fi de asemenea exprimat în mod general în considerentul (2) al Directivei 2004/18.

46 În aceste condiții, Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Directiva [2004/18], articolele 16 și 52 din [cartă], principiile proporționalității, concurenței, libertății de stabilire și liberei prestări a serviciilor prevăzute la articolele 49, 50, 54 și 56 TFUE se opun unor dispoziții naționale [articolul 11 alineatul 6, articolul 37 alineatele 8, 9, 10, 18 și 19, articolul 38 alineatul 1 litera f) din vechiul cod al contractelor publice] care exclud, în cazul expirării perioadei de valabilitate a ofertei depuse inițial de un grup temporar de întreprinderi în curs de constituire, posibilitatea de a reduce componența inițială a grupului, în cazul prelungirii valabilității acestei oferte? În special, aceste dispoziții naționale sunt compatibile cu principiile generale ale dreptului Uniunii privind libertatea de inițiativă economică și efectul util, precum și cu articolul 16 din [cartă]?

2) Directiva [2004/18], articolele 16, 49, 50 et 52 din [cartă], articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția europeană a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, articolul 6 TUE, principiile proporționalității, concurenței, libertății de stabilire și liberei prestări a serviciilor consacrate la articolele 49, 50, 54 și 56 TFUE se opun unor dispoziții naționale [articolul 38 alineatul 1 litera f) și articolele 48 și 75 din vechiul cod al contractelor] care prevăd aplicarea sancțiunii executării garanției provizorii, ca o consecință automată a excluderii unui operator economic de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice de servicii, indiferent dacă acestuia i-a fost sau nu atribuit serviciul în cauză?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

47 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în cadrul procedurii de cooperare între instanțele naționale și Curte instituite la articolul 267 TFUE, este de competența acesteia din urmă să ofere instanței naționale un răspuns util care să îi permită să soluționeze litigiul cu care a fost sesizată. Din această perspectivă, Curtea poate fi pusă în situația de a lua în considerare norme de drept al Uniunii la care instanța națională nu a făcut referire în enunțul întrebării sale. Astfel, împrejurarea că, pe plan formal, o instanță națională a adresat o întrebare preliminară făcând trimitere la anumite dispoziții ale dreptului Uniunii nu împiedică Curtea să furnizeze acestei instanțe toate elementele de interpretare ce pot fi utile pentru soluționarea cauzei cu care este sesizată, indiferent dacă ea s-a referit sau nu la acestea în enunțul întrebărilor sale. În această privință, revine Curții sarcina de a extrage din ansamblul elementelor furnizate de instanța națională și mai ales din motivarea deciziei de trimitere elementele de drept al Uniunii care necesită o interpretare, având în vedere obiectul litigiului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 decembrie 1990, SARPP, C-241/89, EU:C:1990:459, punctul 8, și Hotărârea din 5 decembrie 2023, Nordic Info, C-128/22, EU:C:2023:951, punctul 99 și jurisprudența citată).

48 În speță, contractul în discuție în litigiul principal nu privește una sau mai multe dintre activitățile menționate la articolele 3-9 din Directiva 2004/17 cărora li se aplică aceasta. Prin urmare, trebuie să se considere că acest contract intră în domeniul de aplicare al Directivei 2004/18.

49 În aceste condiții, trebuie să se considere că, prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 47 alineatul (3) și articolul 48 alineatul (4) din Directiva 2004/18 coroborate cu principiul general al proporționalității trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care exclude posibilitatea ca unii membri originari ai unui grup temporar de întreprinderi ofertant să se retragă din acest grup atunci când termenul de validitate a ofertei prezentate de grupul menționat expiră, iar autoritatea contractantă solicită prelungirea validității ofertelor care i-au fost prezentate.

50 De la bun început, trebuie amintit că articolul 47 alineatul (2) și articolul 48 alineatul (3) din Directiva 2004/18 conferă unui operator economic dreptul de a menționa, pe de o parte, capacitățile economice și financiare și, pe de altă parte, capacitățile tehnice și/sau profesionale ale participanților la grup sau ale altor entități, cu condiția să dovedească autorității contractante că grupul va dispune de mijloacele necesare pentru executarea contractului. Această directivă permite astfel cumularea capacităților mai multor operatori economici în vederea îndeplinirii cerințelor minime de capacitate stabilite de autoritatea contractantă, cu condiția ca ofertantul sau candidatul care se prevalează de capacitățile uneia sau mai multor altor entități să dovedească autorității contractante că va dispune efectiv de mijloacele acestora din urmă care sunt necesare

pentru executarea contractului. O astfel de interpretare este conformă cu obiectivul deschiderii achizițiilor publice spre o concurență cât mai extinsă posibil pe care îl urmăresc directivele în materie nu numai în favoarea operatorilor economici, ci și a autorităților contractante. Aceasta este de asemenea de natură să faciliteze accesul IMM-urilor la contractele de achiziții publice, obiectiv spre care tinde de asemenea Directiva 2004/18, astfel cum se arată în considerentul (32) al acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 octombrie 2013, Swm Costruzioni 2 și Mannocchi Luigino, C-94/12, EU:C:2013:646, punctele 29, 33 și 34, precum și Hotărârea din 2 iunie 2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, punctele 25-27).

51 Reiese de asemenea din articolul 47 alineatul (3) și din articolul 48 alineatul (4) din această directivă că un grup de operatori economici prevăzut la articolul 4 din aceeași directivă poate, în aceleași condiții, să menționeze capacitățile membrilor grupului sau ale altor entități.

52 În aceste condiții, nici articolul 47 alineatul (3), nici articolul 48 alineatul (4) din Directiva 2004/18 nu prevăd norme care să se refere în mod specific la modificările survenite în ceea ce privește compunerea unui grup de operatori economici ofertant, astfel încât reglementarea unei asemenea situații este de competența statelor membre (a se vedea prin analogie Hotărârea din 24 mai 2016, MT Højgaard și Züblin, C-396/14, EU:C:2016:347, punctul 35).

53 În speță, din articolul 37 alineatele 9, 10, 18 și 19 din vechiul cod al contractelor publice rezultă că, cu excepția cazului falimentului partenerului principal sau al unui membru al unui grup temporar de întreprinderi, orice modificare care afecta componența originară a unui astfel de grup era interzisă, în caz contrar determinând excluderea tuturor membrilor acestui grup de la procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice.

54 Această interdicție de modificare a componenței unui grup temporar de întreprinderi trebuie totuși apreciată având în vedere principiile generale ale dreptului Uniunii, în special principiul egalității de tratament, obligația de transparență care decurge din acesta din urmă și principiul proporționalității (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 mai 2016, MT Højgaard și Züblin, C-396/14, EU:C:2016:347, punctul 36).

55 Acest din urmă principiu, care este amintit în considerentul (2) al Directivei 2004/18, impune ca normele stabilite de statele membre sau de autoritățile contractante în cadrul punerii în aplicare a dispozițiilor directivei menționate să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor urmărite de aceeași directivă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 decembrie 2008, Michaniki, C-213/07, EU:C:2008:731, punctul 48, și Hotărârea din 7 septembrie 2021, Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras, C-927/19, EU:C:2021:700, punctul 155).

56 Principiul egalității de tratament acordă ofertanților aceleași șanse în formularea termenilor ofertelor lor, ceea ce presupune ca aceste oferte să fie supuse acelorași condiții pentru toți ofertanții. Obligația de transparență, care constituie corolarul principiului egalității de tratament, are ca scop să garanteze absența riscului de favoritism și de arbitrar din partea autorității contractante. Această obligație implică formularea tuturor condițiilor și a modalităților procedurii de atribuire în mod clar, precis și neechivoc în anunțul de participare sau în caietul de sarcini, astfel încât, în primul rând, să permită tuturor ofertanților informați în mod rezonabil și obișnuit de diligenți să le înțeleagă conținutul exact și să le interpreteze în același mod și, în al doilea rând, să permită autorității contractante să verifice efectiv dacă ofertele prezentate de

ofertanți corespund criteriilor care guvernează contractul în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 noiembrie 2014, Cartiera dell'Adda, C-42/13, EU:C:2014:2345, punctul 44, și Hotărârea din 2 iunie 2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, punctul 36).

57 Principiile transparenței și egalității de tratament care guvernează toate procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice impun definirea clară în prealabil a condițiilor de fond și de procedură referitoare la participarea la un contract și ca acestea să fie făcute publice, în special a obligațiilor care incumbă ofertanților, pentru ca aceștia să poată cunoaște exact obligațiile procedurale și să aibă garanția faptului că aceleași cerințe sunt aplicabile tuturor concurenților (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 februarie 2006, La Cascina și alții, C-226/04 și C-228/04, EU:C:2006:94, punctul 32, precum și Hotărârea din 2 iunie 2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, punctul 37).

58 În această privință, punctul 21 din anexa VII A la Directiva 2004/18 prevede că „[p]erioada de timp în care ofertantul trebuie să își mențină oferta (proceduri deschise)" face parte integrantă din informațiile care trebuie să figureze în anunțurile de participare.

59 Or, în primul rând, din Hotărârea din 24 mai 2016, MT Højgaard și Züblin (C-396/14, EU:C:2016:347, punctele 44 și 48), rezultă că articolul 47 alineatul (3) și articolul 48 alineatul (4) din Directiva 2004/18 trebuie interpretate în sensul că unii membri ai unui grup temporar de întreprinderi pot, fără a încălca principiul egalității de tratament, să se retragă din acesta din urmă, cu condiția să se stabilească, pe de o parte, că membrii rămași ai acestui grup îndeplinesc condițiile de participare la procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice definite de autoritatea contractantă și, pe de altă parte, că continuarea participării lor la această procedură nu determină o deteriorare a situației concurențiale a celorlalți ofertanți.

60 Prin urmare, impunând în mod strict menținerea identității juridice și materiale a unui grup temporar de întreprinderi, articolul 37 alineatele 9, 10, 18 și 19 din vechiul cod al contractelor publice aduce în mod vădit atingere principiului proporționalității.

61 Acest lucru este valabil cu atât mai mult cu cât nu este prevăzută nicio derogare în ipoteza în care autoritatea contractantă solicită, în mai multe rânduri, amânarea datei de validitate a ofertelor. Or, o astfel de amânare impune tuturor membrilor unui grup temporar de întreprinderi, pe de o parte, să imobilizeze anumite resurse, atât în ceea ce privește personalul, cât și echipamentele, în perspectiva unei eventuale atribuiri a contractului în cauză și, pe de altă parte, să prelungească garanția provizorie constituită, ceea ce poate reprezenta o sarcină importantă, în special pentru un IMM.

62 În al doilea rând, din cererea de decizie preliminară rezultă că instanța de trimitere interpreta articolul 11 alineatul (6) din vechiul cod al contractelor în sensul că nu determina caducitatea de plin drept a ofertei după expirarea termenului indicat în ofertă. Prin urmare, ofertantul trebuia să se prevaleze în mod expres de posibilitatea de a renunța la oferta sa. Din cererea de decizie preliminară reiese de asemenea că precizarea potrivit căreia retragerea unui membru al unui grup temporar de întreprinderi trebuia să fie impusă de necesități organizatorice proprii acestui grup rezultă numai din jurisprudența instanței de trimitere.

63 Or, Curtea a statuat în mai multe rânduri că o situație în care condițiile de participare la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice decurg din interpretarea jurisprudențială a dreptului național i-ar afecta în special pe ofertanții stabiliți în alte state membre, întrucât nivelul lor de cunoaștere a respectivului drept național și a interpretării

acestuia, precum și a practicii autorităților naționale nu poate fi comparat cu cel al ofertanților naționali (Hotărârea din 2 iunie 2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, punctul 46, și Ordonanța din 13 iulie 2017, Saferoad Grawil și Saferoad Kabex, C-35/17, EU:C:2017:557, punctul 22).

64 În sfârșit, în măsura în care li s-a reproșat de asemenea celor două societăți care au refuzat să își reînnoiască oferta faptul că au încercat să eludeze controlul respectării criteriilor de selecție și, prin urmare, să se sustragă de la o excludere de la procedura de atribuire a contractului în discuție în litigiile principale, trebuie adăugat că, deși autoritatea contractantă poate, în orice moment, să verifice fiabilitatea membrilor unui grup temporar de întreprinderi și, în acest temei, să se asigure că aceștia nu sunt vizați de una dintre cauzele de excludere de la o procedură de atribuire a unui contract enumerate la articolul 45 din Directiva 2004/18, îi revine sarcina de a se asigura, în cadrul acestei aprecieri, că respectă principiul proporționalității, astfel cum este definit la punctul 55 din prezenta hotărâre.

65 Prin urmare, atunci când aplică motive facultative de excludere de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice, o autoritate contractantă trebuie să acorde o atenție cu atât mai importantă acestui principiu cu cât excluderea prevăzută de reglementarea națională nu afectează ansamblul unui grup de operatori economici pentru o încălcare imputabilă tuturor membrilor săi, ci pentru o încălcare care a fost săvârșită numai de unul sau de mai mulți dintre aceștia și fără ca partenerul principal al acestui grup să fi dispus de vreo putere de control în privința operatorului sau a operatorilor economici cu care intenționa să constituie un asemenea grup (a se vedea prin analogie Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Tim, C-395/18, EU:C:2020:58, punctul 48, și Hotărârea din 7 septembrie 2021, Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras, C-927/19, EU:C:2021:700, punctul 156).

66 Astfel, principiul proporționalității impune autorității contractante să efectueze o apreciere concretă și individualizată a atitudinii entității vizate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 decembrie 2012, Forposta și ABC Direct Contact, C-465/11, EU:C:2012:801, punctul 31). În acest sens, autoritatea contractantă trebuie să țină seama de mijloacele pe care ofertantul le avea la dispoziție pentru a verifica existența unei încălcări de către entitatea la capacitățile căreia intenționa să recurgă (Hotărârea din 3 iunie 2021, Rad Service și alții, C-210/20, EU:C:2021:445, punctul 40, precum și Hotărârea din 7 septembrie 2021, Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras, C-927/19, EU:C:2021:700, punctul 157).

67 În aceste condiții, articolul 47 alineatul (3) și articolul 48 alineatul (4) din Directiva 2004/18 coroborate cu principiul general al proporționalității trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care exclude posibilitatea unor membri originari ai unui grup temporar de întreprinderi ofertant de a se retrage din acest grup atunci când termenul de validitate a ofertei prezentate de grupul menționat expiră, iar autoritatea contractantă solicită prelungirea validității ofertelor care i-au fost prezentate, în măsura în care se stabilește, pe de o parte, că membrii rămași ai aceluiași grup îndeplinesc cerințele definite de autoritatea contractantă și, pe de altă parte, că continuarea participării acestora la procedura de achiziții publice în cauză nu determină o deteriorare a situației concurențiale a celorlalți ofertanți.

Cu privire la a doua întrebare

68 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă principiile proporționalității și egalității de tratament, precum și obligația de transparență, astfel cum sunt enunțate la articolul 2 din Directiva 2004/18 și în considerentul (2) al acesteia, trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care prevede executarea

automată a garanției provizorii constituite de un ofertant în urma excluderii acestuia de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice de servicii, chiar în condițiile în care serviciul în cauză nu i-a fost atribuit

69 În această privință, astfel cum rezultă din cuprinsul punctelor 61 și 62 din Hotărârea din 28 februarie 2018, MA.T.I. SUD și Duemme SGR (C-523/16 și C-536/16, EU:C:2018:122), stabilirea în prealabil de către autoritatea contractantă a cuantumului garanției în anunțul de participare răspunde, în mod cert, cerințelor care decurg din principiile egalității de tratament între ofertanți, transparenței și securității juridice, în sensul că permite în mod obiectiv evitarea oricărui tratament discriminatoriu sau arbitrar al acestora din partea autorității contractante respective. Cu toate acestea, executarea automată a acestei garanții astfel prestabilite, independent de natura regularizărilor eventual efectuate de ofertantul neglijent și, prin urmare, în lipsa oricărei motivări individualizate, nu pare compatibilă cu cerințele care decurg din respectarea principiului proporționalității.

70 De asemenea, deși executarea garanției menționate constituie un mijloc adecvat pentru realizarea obiectivelor legitime urmărite de statul membru în cauză, referitoare la necesitatea, pe de o parte, de a responsabiliza ofertanții în prezentarea ofertelor lor și, pe de altă parte, de a compensa sarcina financiară pe care o reprezintă pentru autoritatea contractantă controlul legalității ofertelor, cuantumul pe care aceasta îl atinge într-o situație precum cea în discuție în litigiile principale pare vădit excesiv în raport cu derularea procedurii de achiziții în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 februarie 2018, MA.T.I. SUD și Duemme SGR, C-523/16 și C-536/16, EU:C:2018:122, punctele 63 și 64).

71 În consecință, este necesar să se considere că principiile proporționalității și egalității de tratament, precum și obligația de transparență, astfel cum sunt enunțate la articolul 2 din Directiva 2004/18 și în considerentul (2) al acesteia, trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care prevede executarea automată a garanției provizorii constituite de un ofertant în urma excluderii acestuia de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice de servicii, chiar în condițiile în care serviciul în cauză nu i-a fost atribuit.

Cu privire la cheltuielile de judecată

72 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

1) **Articolul 47 alineatul (3) și articolul 48 alineatul (4) din Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii coroborate cu principiul general al proporționalității**

trebuie interpretate în sensul că

se opun unei reglementări naționale care exclude posibilitatea unor membri originari ai unui grup temporar de întreprinderi ofertant de a se retrage din acest grup atunci când

termenul de validitate a ofertei prezentate de grupul menționat expiră, iar autoritatea contractantă solicită prelungirea validității ofertelor care i-au fost prezentate, în măsura în care se stabilește, pe de o parte, că membrii rămași ai aceluiași grup îndeplinesc cerințele definite de autoritatea contractantă și, pe de altă parte, că continuarea participării acestora la procedura de achiziții publice în cauză nu determină o deteriorare a situației concurențiale a celorlalți ofertanți.

2) Principiile proporționalității și egalității de tratament, precum și obligația de transparență, astfel cum sunt enunțate la articolul 2 din Directiva 2004/18 și în considerentul (2) al acesteia,

trebuie interpretate în sensul că

se opun unei reglementări naționale care prevede executarea automată a garanției provizorii constituite de un ofertant în urma excluderii acestuia de la o procedură de atribuire a unui contract de achiziții publice de servicii, chiar în condițiile în care serviciul în cauză nu i-a fost atribuit.

Semnături